

Osobnost člověka

Mezi osoby, které z povahy své činnosti vstupují do veřejného prostoru, musí snášet zvýšenou intenzitu zájmu o svou osobu či výsledky tvorby a jsou vystaveny i větší míře případné kritiky (zejména vedle politiků a osob zastávajících veřejné funkce) patří i výkonní umělci (herci, zpěváci, hudebníci, tanečníci, režiséři) a další umělci (spisovatelé, skladatelé, malíři, sochaři apod.). Je dáno samotnou podstatou jejich profese, že umělecká tvorba je určena pro veřejnost, kterou má bavit, poučovat či jinak oslovovat, takže bez vzájemné interakce postrádá smysl. Součástí této komunikace je i zájem adresátů uměleckých děl získat informace nejen o díle samotném (jeho vzniku, významu, smyslu i možnostech jeho získání či jiného sdílení), ale i o jeho autorech, protože umělecký projev zpravidla zahrnuje určitý vnos jejich osobnosti do prezentovaného díla. Činnost umělců je tedy zcela opodstatněně podrobována umělecké kritice, více či méně laickému hodnocení, oceňování v anketách či festivalech, tedy rozličným způsobům rozboru nejen samotného díla, ale i hodnocení osoby, která jej vytvořila. V tomto smyslu se tedy umělci nepochybně pohybují ve veřejné sféře a musí být připraveni snášet i zvýšený zájem o svou osobu. Tento zájem veřejnosti však má své meze, které jsou dány právě okruhem informací, které ještě spadají do umělecké činnosti (Umělec má nezadatelné právo na ochranu svého soukromí, a to prakticky v tom rozsahu, nakolik si je vymezí svým souhlasem s informováním veřejnosti o svém zázemí, vztazích a jiných záležitostech intimního charakteru. Do oblasti veřejného zájmu proto bez dalšího patří jen ty nejzákladnější informace o původu, rodinných poměrech či případně dalších momentech života umělců významných pro uměleckou tvorbu, jsou-li podávány korektně a ve snaze o objektivní hodnocení jejich činnosti. Bez souhlasu umělce sem již nepatří zveřejňování těch soukromých záležitostí, které bezprostředně nesouvisejí s jeho uměleckou profesí, tím spíše pak ne zprávy nepodložené či dokonce nepravdivé, jsou-li motivovány spíše snahou o ukojení nezdravé zvědavosti či o naplnění jiných zájmů, nikoliv o vedení seriózní debaty nad uměleckou činností.)

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 3277/2024-692 ze dne 23.7.2025)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce: Filip Smoljak, zastoupený JUDr. T.D., Ph.D., advokátem se sídlem P., proti žalovaným: 1) Respekt Media a. s., se sídlem P., a 2) Economia, a. s., se sídlem P., obě zastoupené JUDr. J.T., LL.M., advokátem se sídlem P., o ochranu osobnosti, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 7 C 143/2018, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 5. 2024, č. j. 29 Co 45/2024-645, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 27. 9. 2023, č. j. 7 C 143/2018-549, zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal uložení povinnosti druhé žalované (původní výlučná žalovaná) ukončit veřejné šíření článku s názvem „Filipika“ s podtitulem „Jak vidím spor o autorská práva na Járu Cimrmana“, jehož autorem je uváděn pan Zdeněk Svěrák, zejména článek neprodleně stáhnout z označených webových stránek, dále ukončit veřejné šíření článku s názvem „Peníze podle Leoše Rouska: Vypukly dědické spory o Járu Cimrmana. Vydělat se ale dá stále i na ropě,“ zejména jej neprodleně stáhnout z označených webových stránek (výrok II); zamítl žalobu na zaslání písemné omluvy uvedené nadpisem „Omluva Filipu Smoljakovi“ tohoto znění: „Společnost Economia, a.s., vydavatel týdeníku Respekt a provozovatel internetového portálu RESPEKT.CZ umístěného na

adrese www.respekt.cz/tydenik, se tímto omlouvá Filipu Smoljakovi, že zveřejněním článku: ‚FILIPKA‘ s podtitulem ‚Jak vidím spor o autorská práva na Járu Cimrmana‘, neoprávněně zasáhla do osobnostních práv pana Filipa Smoljaka tím, že v uvedeném článku zveřejnila nepravdivé informace a neoprávněně hodnotící soudy. Omluva směřuje k faktu, že v uvedeném článku byla neoprávněně zveřejněna sdělení o tom, že Filip Smoljak je mstivý a poškozuje pověst Divadla Járy Cimrmana a otcovo dílo jen proto, aby dokázal svou nepostradatelnost. Omluva směřuje dále k tomu, že byl o panu Filipu Smoljakovi vyvolán klamný dojem, že má nepřiměřené nároky z titulu podílu na autorských právech po svém otci Ladislavu Smoljakovi, a že se snaží měnit vše, co Zdeněk Svěrák s jeho otcem během jejich tvůrčí spolupráce stvořili.“ (výrok III); zamítl žalobu na zaslání písemné omluvy uvedené nadpisem „Omluva Filipu Smoljakovi“ tohoto znění: „Společnost Economia, a.s., provozovatel internetového portálu www.ihned.cz, se tímto omlouvá Filipu Smoljakovi, že zveřejněním článku: ‚PENÍZE podle Leoše Rouska: Vypukly dědické spory o Járu Cimrmana. Vydělat se ale dá stále i na ropě‘, neoprávněně zasáhla do osobnostních práv pana Filipa Smoljaka tím, že v uvedeném článku zveřejnila nepravdivé informace a neoprávněně hodnotící soudy. Omluva směřuje k faktu, že v uvedeném článku byla neoprávněně zveřejněna sdělení o tom, že Filip Smoljak je mstivý a poškozují pověst Divadla Járy Cimrmana a otcovo dílo jen proto, aby dokázal svou nepostradatelnost. Omluva směřuje dále k tomu, že byl o panu Filipu Smoljakovi vyvolán klamný dojem, že má nepřiměřené nároky z titulu podílu na autorských právech po svém otci Ladislavu Smoljakovi.“ (výrok IV); zamítl žalobu na zaplacení přiměřeného zadostiučinění v penězích ve výši 500.000 Kč (výrok V) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok VI). Ve sporu o ochranu za zásah do osobnostních práv, který žalobce spatřoval v článku s názvem „FILIPKA: Jak vidím spor o autorská práva na Járu Cimrmana“, publikovaném dne 23. 4. 2018 v týdeníku RESPEKT a na internetových stránkách www.respekt.cz (dále též jen „Článek 1“), a článku „Peníze podle Leoše Rouska: Vypukly dědické spory o Járu Cimrmana. Vydělat se ale dá stále i na ropě“, publikovaném dne 28. 4. 2018 v Hospodářských novinách a na internetových stránkách www.ihned.cz (dále též jen „Článek 2“), vyšel soud ze zjištění, že žalobce (stejně jako tři jeho sourozenci) zdědil po smrti otce 1/8 z celku autorských práv dvojice Ladislav Smoljak – Zdeněk Svěrák (podíl těchto spoluautorů byl poloviční). Soud dále zjistil, že Zdeněk Svěrák napsal Článek 1, v němž popisuje problematiku vztahů s žalobcem jako dědicem části autorských práv po Ladislavu Smoljakovi a uvádí mimo jiné, že požaduje 14 % (namísto obvyklých 10-12 %) z tržby, chce zrušit pravidlo 3 repríz divadelních her pro ochotnické spolky a zároveň požaduje uzavírání nových licenčních smluv i přesto, že autorské dílo chrání a herce zastupují agentury Aura-Pont a DA Echo. Autor Článku 1 dále uvádí, že žalobce se soudí o zpětnou úhradu režijního vkladu Ladislava Smoljaka, kterou sám jeho otec za svého života nepožadoval, protože byl za každou svou režii honorován. Proto autor označuje žalobce za zlostného minoritního dědice, který poškozují pověst divadla a otcovo dílo jen proto, aby dokázal svou nepostradatelnost. Zatím je mezi ním a ostatními práce rozdělena tak, že on se soudí, oni hrají. V Článku 2 se uvádí, že jeden ze čtyř potomků zesnulého režiséra Ladislava Smoljaka se dožaduje většího podílu na právech ke komediím, které jeho otec napsal spolu se Zdeňkem Svěrákem pro divadelní soubor Járy Cimrmana. Autor upozorňuje, že po dosud nevyřešených dědických sporech o licenci ke kreslené postavičce Krtečka výtvarníka Zdeňka Milera, který zemřel v roce 2011, jde o další případ, který trápí českou kulturní scénu. Žalobce na Článek 1 reagoval v časopisu Respekt č. 18/2018, v němž mimo jiné uvedl, že debata týkající se autorských odměn patří do licenční smlouvy, nikoliv na stránky novin. Soud prvního stupně dále zjistil, že žalobce Zdeňku Svěrákovi prezentoval prostřednictvím internetu svůj nápad ohledně zpřístupnění Cimrmanových her široké veřejnosti zdarma, a když byl odmítnut, žalobce věc ventiloval do médií, viz článek „Cimrman musí patřit všem, žádá Smoljak junior. Chce se vzdát autorských práv“, publikovaný na serveru lidovky.cz dne 24. 2. 2016, a obdobné články na toto téma na informačních serverech Neviditelný pes dne 27. 2. 2016, idnes.cz dne 24. 2. 2016 a lidovky.cz dne 4. 3. 2017 a 23. 4. 2018. Filip Smoljak následně popsal, že v únoru roku 2016 oslovil Zdeňka Svěráka, kterého si tehdy ještě vážil, aby bylo zveřejněno dílo Járy Cimrmana. Dostalo se mu podle něj arogantní, odmítavé odpovědi, a to přesto, že audiovizuální záznamy cimrmanovských her následně Zdeněk Svěrák zveřejnil na youtube, přičemž výnosy z

reklam jsou připisovány na neznámé účty na Kypru (článek žalobce publikovaný na jeho internetových stránkách www.filipismoljak.cz dne 11. 6. 2020). Dále bylo zjištěno, že otec žalobce za svého života pověřil agenturu Aura - Pont, s. r. o., aby za něj udělovala souhlas k šíření autorských děl, sjednávala za něj s tím související smlouvy a vybírala jednorázové autorské odměny ve výši 8-10 % z ostatních částek. Agentura nadále zastupuje ostatní dědice a Zdenka Svěráka, zatímco žalobce s ní smlouvu vypověděl. Zdeněk Svěrák nesouhlasí se zrušením pravidla 3 repríz bez autorského poplatku pro ochotnická divadla. Žalobce požaduje vyplácení autorských odměn po subjektech, které hrají cimrmanovská představení, neboť nerespektuje původní licenční smlouvy. V případě nedobrovolné úhrady odměny iniciuje desítky soudních řízení. Soud nedospěl k závěru, že sporné Články 1 a 2 nepříznivě zasáhly do profesních vztahů žalobce (odchod některých jeho zaměstnanců byl vyvolán obecně nedobrymi vzájemnými vztahy) a do vztahů partnerských (důvodem byly dlouhodobé partnerské neshody a milenecký poměr žalobce). Soud prvního stupně na takto zjištěný skutkový stav aplikoval § 82 odst. 1 a § 2951 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, dále jen „o. z.“, odkázal na judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu (rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 1511/13, sp. zn. I. ÚS 453/03, sp. zn. I. ÚS 4035/14, sp. zn. I. ÚS 4022/17, sp. zn. I. ÚS 367/03, sp. zn. 23 Cdo 3372/2018) a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná. Označení Článku 1 jakožto filipiky (a to hned v jeho rubrice) upozorňuje čtenáře na to, že v něm bude prezentován hodnotící soud vyjadřující subjektivní názor jeho autora. Již samotný název textu („Jak vidím...“) i méně vzdělanému čtenáři napovídá, že se jedná o vyjádření subjektivního pohledu autora textu. Ten ke skutečnostem v něm popsaným zaujímá určitý postoj a hodnotí je z hlediska správnosti, přijatelnosti i dobrých mravů, a to na základě vlastních subjektivních kritérií a vlastního vnímání světa. Pravdivost hodnotících soudů podle ustálené rozhodovací praxe nelze jakkoliv dokazovat, jedná se o vyjádření vlastního názoru. Žádný z výroků Zdenka Svěráka, které ve svém článku uvedl (a z kterých čerpal i autor Článku 2), neobsahuje skutkové tvrzení, které by o žalobci uvádělo nepravdivé údaje. Zdeněk Svěrák měl a má plné právo vyjádřit své názory, a to i humornou formou s přiměřenou mírou nadsázky a ironie (což je vlastně něco jako jeho autorská značka). Výroky učiněné v nadsázce („mstivý soused, vrabec s orlími křídly“) přitom požívají ochrany, neboť v opačném případě by došlo k nepřipustnému zúžení prostoru pro svobodu projevu, která se vztahuje i na nepříjemné informace a myšlenky. Zdeněk Svěrák nenapsal nic, co by se nezakládalo na pravdě; fakt, že žalobce s ním názorově nesouhlasí a dlouhodobě je vůči němu v opozici, na této skutečnosti nic nemění. Žalobce je osobou veřejně činnou, a musí tedy akceptovat větší míru veřejné kritiky. Soud prvního stupně dále uvedl, že nebylo prokázáno, že by do života a osobnosti žalobce bylo spornými články jakkoliv negativně zasaženo, neboť většinu tvrzených potíží si žalobce působí sám svou povahou. Kromě toho mu druhý žalovaný poskytl mediální prostor pro odpověď na Článek 2.

2. Usnesením ze dne 8. 4. 2024, č. j. 29 Co 45/2024-617, Městský soud v Praze připustil, aby ohledně žalobcem uplatněných nároků, které odvozuje od tvrzeného zásahu do osobnostních práv zveřejněním Článku 1, vstoupila do řízení na straně žalované Respekt Media a. s. namísto dosavadní výlučné žalované Economia, a. s.

3. Městský soud v Praze poté k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 30. 5. 2024, č. j. 29 Co 45/2024-645, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu mezi žalobcem a první žalovanou ve výrocích I, III a ve výroku V ohledně částky 375 000 Kč, a ve vztahu mezi žalobcem a druhou žalovanou ve výrocích II, IV a ve výroku V ohledně částky 125 000 Kč, a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, ztotožnil se s jeho právními závěry a doplnil k nim, že Článek 1 byl kritickou reakcí na konání žalobce a nevznikl se záměrem jej poškodit. Vytýkané pasáže tohoto článku vycházejí z pravdivých skutečností, mají pravdivý základ a je třeba považovat je za oprávněnou kritiku. Zdeněk Svěrák v Článku 1 neříká nic jiného než to, že on sám osobně se v žalobci zklamal, protože doufal, že se přizpůsobí ostatním a zaběhnutému stavu, což se nestalo. Tento svůj názor v Článku 1 vyjádřil ostře a s nadsázkou, nikoli však nepřiměřeně pejorativně. Za situace, kdy autorská dvojice Zdeněk Svěrák a Ladislav Smoljak je proslulá, je věcí

veřejného zájmu i spor potomka a dědice Ladislava Smoljaka týkající se výkonu autorských práv plynoucích z jimi napsaných her, které jsou také proslulé a jejichž některé pasáže mezi lidmi v zásadě „zlidověly“; proto žalobce musí snášet vyšší míru kritiky. Ostatně i žalobce se ke sporným otázkám ve svém vztahu k Divadlu Jára Cimrmana a Zdeňkovi Svěrákovi vyjadřoval a vyjadřuje veřejně. Článek 2 pak v zásadě jen referoval o Článku 1 a kladl si otázku, zda z toho bude další vleklý spor týkající se autorských práv jako v případě tahanic o licenci k postavičce Krtečka. Podle odvolacího soudu obsahují oba články převážně hodnotící soudy vycházející z pravdivých skutečností a jde v nich o oprávněnou kritiku; nemohly tudíž zasáhnout do osobnostních práv žalobce.

4. Rozhodnutí odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost podle § 237 o. s. ř. shledává v tom, že odvolací soud se při řešení otázky hmotného práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, jelikož soudy podle něj nesprávně posoudily výklad pojmu „hodnotící soud“. Trvá na tom, že povaha výroků obsažených v Článcích není přiměřená, nepředstavuje přiměřenou nadsázku či ironii a postrádá humornou formu, kterou jinak dovoluje judikatura (nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 4035/14 a rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3372/2018). Články vykreslily značně negativní obraz žalobce jakožto „mstivého minoritního dědice“, který „poškozuje otcovo dílo“ a „pověst“ Divadla Jára Cimrmana a jenž soustavně paralyzuje činnost divadla. Nejde tedy o vyjádření pouhého názoru či hodnocení, forma výroku je expresivní až vulgární. Navíc nebylo odvolacím soudem zohledněno, že v daném případě šlo ve značném rozsahu o sféru soukromou, vztahující se k tvrzenému „poškození otcova díla“, tedy k nejbližší osobě v rodině (napadené rozhodnutí veřejný charakter dovozuje jen z toho, že cimrmanovské hry jsou věcí veřejného zájmu, což je ve svém důsledku žalobci přičteno k tíži). Pokud se žalobce veřejně vyjadřoval ke správě autorských práv, nemůže to vést bez dalšího ke statusu osoby veřejně známé a nemůže mu být ani jinak na újmu. Žalobce dále namítá, že odvolací soud nezohlednil, kdo výroky pronáší, tj. že šlo o osobu všeobecně známou, uznávanou a vnímanou jako nezpochybnitelnou morální autoritu (neposuzoval tak pravdivost ve smyslu objektivních důvodů, nýbrž vycházel z „autority“ pana Svěráka a jeho „dojmů“, „očekávání“ a „doufání“). Takový postup odvolacího soudu je v rozporu s nálezem Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 23/05, vyžadujícím posouzení legitimacy zveřejnění informace (zahrnuje ověření pravdivosti difamační informace a motivu výroku v Článcích). Napadené rozhodnutí je v rozporu s judikaturou, která stanoví kritéria posouzení osoby jako osoby veřejně činné, a to s nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 367/03, sp. zn. IV. ÚS 1511/13, sp. zn. I. ÚS 453/03, a rozhodnutími Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1174/2007 a sp. zn. 25 Cdo 149/2020. I kdyby osobou veřejného zájmu žalobce byl, musí se vždy přihlídnout ke konkrétním okolnostem a aspektům a segmentům veřejného zájmu, neboť prostor pro přípustnou kritiku se u každé osoby veřejně činné liší (a vůbec již není osobnostní ochrana prolomena u otázek navýsost soukromých, kam patří vztahy v rodině). Konečně má žalobce za to, že postupem odvolacího soudu je sankcionován za výkon svých práv, a dochází tak k porušení čl. 3 odst. 3, čl. 10 odst. 1, čl. 4 odst. 4 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Autorita jedné fyzické osoby (Zdeňka Svěráka) totiž podle napadeného rozhodnutí převažuje nad legitimním výkonem autorských a souvisejících práv žalobce jakožto jiné fyzické osoby. Tím dochází k porušení základní ústavní, soukromoprávní i procesní zásady rovnosti osob a též souvisejícího práva na soudní ochranu. Navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. Obě žalované ve vyjádření k dovolání uvedly, že se zcela ztotožňují s právními závěry soudů obou stupňů, jež aplikovaly ustálenou rozhodovací praxi Ústavního i Nejvyššího soudu správně a nijak se od ní neodchýlily. Žalobce zcela ignoruje fakt, že Článek 1 je filipikou, což je žurnalistický žánr, který je osobní (subjektivně zbarvenou) a ostřejší polemikou vztahující se ke konkrétní osobě, přičemž povaha tohoto Článku 1 vyplývá již ze samotného jeho názvu. Převážná většina výroků uvedených v Článku 1 má povahu (i „nepříjemných“) hodnotících soudů pana Svěráka, týkající se profesní sféry žalobce. Článek 2 pak pouze referuje a informuje o obsahu Článku 1 a neobsahuje žádné nové

informace o žalobci. Navíc v řízení bylo prokázáno, že hodnoticí soudy a skutková tvrzení uvedená v Článku 1 jsou pravdivá ohledně snahy žalobce o zrušení pravidla „3x a dost“ ve vztahu k dílům Divadla Jára Cimrmana a jejich zpřístupnění veřejnosti. Skutečnost, že žalobce uzavíral licenční smlouvy a dohody o narovnání ohledně autorských odměn za díla Divadla Jára Cimrmana a byl či je účastníkem řady soudních sporů vyplývá z desítek dohod, licenčních smluv. Prokázáno bylo též, že žalobce usiloval o zvýšení autorské odměny, která v divadle byla podle zavedené praxe autorům poskytována, z 10 % na 14 %. Žalované dále uvedly, že Divadlo Jára Cimrmana je jedním z nejpoblárnějších a nejznámějších divadelních souborů v České republice a informování o neshodách mezi autory děl či jejich dědici jakožto osobami veřejně známými je ve veřejném zájmu; navíc žalobce sám často vystupuje v mediích a angažuje se v politice. Navrhly, aby Nejvyšší soud dovolání žalobce odmítl nebo zamítl.

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem (§ 241 o. s. ř.), a je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení otázky míry kritiky, kterou je povinen snášet dědic autorských práv významného umělce, která v podobných skutkových souvislostech dosud nebyla dovolacím soudem řešena. Dovolání není důvodné.

7. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

8. Podle § 81 odst. 1 o. z. chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Podle odst. 2 tohoto ustanovení ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

9. Podle § 82 odst. 1 o. z. člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

10. Z uvedených ustanovení je zřejmé, že předpokladem odpovědnosti za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti člověka je existence zásahu objektivně způsobilého vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení, nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, jejíž složky jsou demonstrativně vyjmenovány v § 81 odst. 2 o. z. Tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí zde být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi takovým zásahem a dotčením osobnostní sféry. Neoprávněným zásahem je zásah do osobnosti, který je v rozporu s objektivním právem, tj. s právním řádem (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 3384/2016, či ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2849/2020). Jedním ze zákonných prostředků, které v tomto ohledu slouží ochraně lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a jména ve smyslu čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svob,od, je právo domáhat se žalobou, aby bylo od neoprávněného zásahu do těchto práv upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek (srovnej § 82 odst. 1 o. z.). Rozhodnutí soudu, kterým se za účelem dosažení ochrany těchto práv ukládá jednotlivci povinnost omluvit se vhodnou formou za určitý projev dotýkající se osobnostních práv jiné osoby, případně nahradit jí škodu či nemateriální újmu, která jí v důsledku tohoto projevu vznikla, však současně představuje zásah do jeho svobody projevu podle čl. 17 odst. 1 Listiny. Jakýkoli zásah do svobody projevu musí být vždy posuzován z hlediska jeho proporcionality, pokud jde o dosažení jím sledovaného cíle. Ochrana osobnostních práv je v obecné rovině legitimním cílem takového zásahu již z toho důvodu, že slouží realizaci jiného ústavně zaručeného základního práva. Rovněž není pochyb, že omluva a případné zadostiučinění v penězích představují vhodné prostředky k dosažení tohoto cíle a že v úvahu nepřichází ani šetrnější prostředek, kterým by bylo lze této ochrany dosáhnout. Řešení kolize svobody projevu podle čl. 17 odst. 1 Listiny na straně jedné a práva na ochranu osobnosti podle čl. 10 odst. 1 Listiny tak závisí na vzájemném poměrování obou

těchto práv v kontextu okolností posuzované věci (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. I. ÚS 4022/17).

11. I v nyní posuzované věci jde o střet svobody projevu s právem na ochranu osobnosti, tedy základních práv stojících na stejné úrovni, je proto v rámci dovolacího přezkumu nutno hodnotit, zda odvolací soud s přihlédnutím ke všem relevantním okolnostem dostatečně pečlivě zvážil, zda jednomu právu nebyla neúměrně dána přednost před právem druhým, a zda na základě konkrétních okolností posuzovaného případu posoudil, zda výroky obsažené v Článcích dosahují takové intenzity, že zasahují do práva na ochranu osobnosti žalobce, či jsou situací přiměřené, tedy zda v daném případě preferovat právo na ochranu cti, dobré pověsti a soukromí žalobce, nebo upřednostnit právo žalovaných na svobodu projevu a šíření informací (viz např. náleží Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3423/2018). Nehledě na nezpochybnitelný význam médií ve společnosti je třeba respektovat, že by jimi prezentovaná sdělení neměla překračovat určité hranice týkající se zejména ochrany pověsti a práv jiných. V tomto směru Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. 25 Cdo 149/2020, na který odkazuje rovněž dovolatel, poukázal na příhodnost kritérií, jež za tímto účelem formuloval Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) v rozhodnutích von Hannover v. Německo II., stížnost č. 40660/08 a 60641/08, a Axel Springer AG v. Německo, stížnost č. 39954/08, a vymezil na základě pěti, potažmo šesti kritérií, tzv. testu proporcionality, jímž je třeba posuzovat kolizi práva na svobodu projevu s právem na ochranu soukromého života. Má tak být zvažováno 1. zda jde o příspěvek k debatě ve veřejném zájmu, 2. jak dobře je osoba známá a co je předmětem reportáže, 3. předchozí chování dotčené osoby, 4. obsah, forma a následky publikace a 5. metody získání informací a jejich pravdivost. Jako šesté kritérium se pak přidává závažnost uložené sankce. Dokonce osm demonstrativně vypočtených obdobných kritérií vymezuje i Ústavní soud (srov. opět náleží Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. I. ÚS 4022/17): 1. povaha výroku (tj. zda jde o skutkové tvrzení, hodnotový soud, hodnotový soud se skutkovým základem či jinak hybridní výrok), 2. obsah výroku (např. zda jde o projev „politický“ či „komerční“), 3. forma výroku (zejména nakolik je předmětný výrok expresivní, či dokonce vulgární), 4. postavení kritizované osoby (např. zda jde o osobu veřejně činnou, či dokonce o osobu aktivní v politickém životě, případně o osobu veřejně známou), 5. zda se výrok (kritika) dotýká soukromé či veřejné sféry této kritizované osoby, 6. chování kritizované osoby (např. zda kritiku sama „vyprovokovala“ či jak se posléze ke kritice postavila), 7. kdo výrok pronáší (např. zda se jedná o novináře, běžného občana, politika apod.) a konečně 8. kdy tak učiní (tzn. např. jaké měl či mohl mít jeho autor v daný okamžik k dispozici konkrétní údaje, z nichž vycházel, a v jaké situaci tak učinil).

12. K porušení práva na ochranu osobnosti může dojít jak nepravdivými skutkovými tvrzeními difamačního charakteru, tak zveřejněním nepřipustných hodnotících úsudků o této osobě. Při zkoumání přiměřenosti zásahu se totiž rozlišují skutková tvrzení a hodnotící soudy, neboť podmínky kladené na přípustnost každé z těchto kategorií se liší. Skutkové tvrzení se opírá o fakta, objektivně existující realitu, která je zjistitelná pomocí dokazování, pravdivost tvrzení je tedy ověřitelná. V zásadě platí, že uveřejnění pravdivé informace nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokud tento údaj není podán tak, že zkresluje skutečnost, či není natolik intimní, že by jeho zveřejnění odporovalo právu na ochranu soukromí a lidské důstojnosti. Hodnotící soud naopak vyjadřuje subjektivní názor autora, který k danému faktu zaujímá určitý postoj, a to na základě vlastních, tedy subjektivních kritérií. Pravdivost hodnotícího soudu proto nelze dokazovat, je však nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda forma jeho veřejné prezentace je přiměřená a zda zásah do osobnostních práv je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tudíž zda primárním cílem není hanobení a zneuctění dané osoby (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007, publikované pod č. 29/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dále jen „Sb. rozh. obč.“). U výroků, které v sobě kombinují skutkový základ i prvek hodnocení (tzv. hybridní výroky či hodnotové soudy se skutkovým základem), je

nezbytné určit, do jaké míry mají tyto výroky skutkový základ a zda nejsou vzhledem k prokázanému skutkovému základu přehnané, přičemž je nezbytné vzít v úvahu jejich celkový tón i okolnosti případu (srov. nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 750/15, a judikatura ESLP v něm citovaná, zejména rozsudek ve věci *Brasilier proti Francii* ze dne 11. 4. 2006, stížnost č. 71343/01, § 37). I ve sporech o pravdivost skutkového tvrzení je třeba vzít v úvahu kontext proneseného výroku, zejména, nakolik byl výrok založen na spolehlivých informacích, které jeho autor k dispozici skutečně měl, či je k dispozici přinejmenším mít mohl. Ještě předtím, než pronese skutkové tvrzení, které je způsobilé zasáhnout do osobnostních práv jiné osoby, by měl každý vyvinout určité přiměřené úsilí ke zjištění, zda je jím pronášený výrok pravdivý. Míra tohoto úsilí, kterou je od autora výroku možno oprávněně požadovat, se přitom může lišit v závislosti, nakolik závažný je hrozící zásah do osobnostních práv dotčené osoby, či v závislosti na osobě autora výroku. Větší nároky budou v tomto ohledu kladeny na novináře, politiky či experty v určitém oboru, tedy na osoby, u nichž lze očekávat vyšší stupeň informovanosti a znalostí, a naopak nižší na „běžné občany“, od nichž to požadovat nelze (srov. nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14). Je při tom třeba vždy hodnotit celý projev uskutečňující se ve formě literárního, publicistického či jiného útvaru, nikdy nelze posuzovat toliko jednotlivý vytržený výrok anebo větu (podobně srov. též nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05).

13. Práva na ochranu osobnosti se mohou samozřejmě domáhat i politici a ostatní veřejně činné osoby. Měřítko posouzení hodnotících soudů jsou však v jejich případech mnohem měkčí ve prospěch novinářů a jiných původců zveřejněných výroků. Je to dáno skutečností, že osoba vstoupivší na veřejnou scénu musí počítat s tím, že jakožto osoba veřejně známá bude pod drobnohledem veřejnosti, která se zajímá jak o její profesní, tak i soukromý život a současně jej hodnotí, zvláště jedná-li se o osobu, která spravuje veřejné záležitosti (nebo o to v rámci politického boje usiluje). Je tak v těchto případech nezbytný benevolentnější přístup k posouzení meze přípustnosti uveřejnění informací např. soukromé povahy, resp. hodnocení jednání takové osoby právě proto, že jsou na ni kladeny náročnější požadavky a veřejnost je oprávněna získat o takovéto osobě informace ve výrazně širším spektru, než by tomu bylo u osoby mimo tuto kategorii představitelů, a to pro posouzení způsobilosti jak odborné, tak morální tuto funkci zastávat a náležitě obstarávat věci veřejné. Prezentace těchto údajů a jejich případná kritika však musí souviset s veřejnou činností, kterou daná osoba vykonává. Tato filosofie se nese v duchu názorové linie ESLP, který uvedl, že hranice přijatelné kritiky jsou adekvátně širší u politiků než u soukromé osoby. Na rozdíl od soukromé osoby politik nevyhnutelně a vědomě předkládá novinářům a široké veřejnosti ke kontrole každé své slovo a čin, a proto musí projevit vyšší stupeň tolerance. Ochrana osobnosti se nicméně vztahuje i na politiky, dokonce i tehdy, kdy nejednají jako soukromé osoby, avšak v takových případech požadavek zmíněné ochrany musí být poměřován ve vztahu k zájmu na otevřené diskusi o politických tématech (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu z 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 5018/2007, a odkaz na judikaturu ESLP tam uvedenou).

14. Mezi osoby, které z povahy své činnosti vstupují do veřejného prostoru, musí snášet zvýšenou intenzitu zájmu o svou osobu či výsledky tvorby a jsou vystaveny i větší míře případné kritiky však (zejména vedle politiků a osob zastávajících veřejné funkce) patří i výkonní umělci (herci, zpěváci, hudebníci, tanečníci, režiséři) a další umělci (spisovatelé, skladatelé, malíři, sochaři apod.). Je dáno samotnou podstatou jejich profese, že umělecká tvorba je určena pro veřejnost, kterou má bavit, poučovat či jinak oslovovat, takže bez vzájemné interakce postrádá smysl. Součástí této komunikace je i zájem adresátů uměleckých děl získat informace nejen o díle samotném (jeho vzniku, významu, smyslu i možnostech jeho získání či jiného sdílení), ale i o jeho autorech, protože umělecký projev zpravidla zahrnuje určitý vnos jejich osobnosti do prezentovaného díla. Činnost umělců je tedy zcela opodstatněně podrobována umělecké kritice, více či méně laickému hodnocení, oceňování v anketách či festivalech, tedy rozličným způsobům rozboru nejen samotného díla, ale i hodnocení osoby, která jej vytvořila. V tomto smyslu se tedy umělci nepochybně pohybují ve veřejné sféře a

musí být připraveni snášet i zvýšený zájem o svou osobu. Tento zájem veřejnosti však má své meze, které jsou dány právě okruhem informací, které ještě spadají do umělecké činnosti. Jinými slovy umělec má nezadatelné právo na ochranu svého soukromí, a to prakticky v tom rozsahu, nakolik si je vymezí svým souhlasem s informováním veřejnosti o svém zázemí, vztazích a jiných záležitostech intimního charakteru. Do oblasti veřejného zájmu proto bez dalšího patří jen ty nejzákladnější informace o původu, rodinných poměrech či případně dalších momentech života umělců významných pro uměleckou tvorbu, jsou-li podávány korektně a ve snaze o objektivní hodnocení jejich činnosti. Bez souhlasu umělce sem již nepatří zveřejňování těch soukromých záležitostí, které bezprostředně nesouvisejí s jeho uměleckou profesí, tím spíše pak ne zprávy nepodložené či dokonce nepravdivé, jsou-li motivovány spíše snahou o ukojení nezdravé zvědavosti či o naplnění jiných zájmů, nikoliv o vedení seriózní debaty nad uměleckou činností (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2024, sp. zn. 25 Cdo 1444/2023).

15. V nyní projednávané věci je postavení žalobce specifické v tom, že sám není umělcem, ale je synem slavného a oblíbeného umělce a do veřejné sféry vstoupil teprve po smrti svého otce v souvislosti s uplatňováním autorských práv, která zdědil. Není tedy osobou primárně veřejně činnou a jeho pozice byla v převážné míře vyvolána objektivní okolností, tedy tím, že se stal dědicem veřejně činné osoby. To by samo o sobě nestačilo k závěru, že je nucen snášet vyšší míru kritiky v rámci svobody projevu jiných osob. Nelze však přehlédnout, že jím požadovaný způsob zacházení s autorskými právy zasáhl jak do činnosti významného divadelního souboru, tak i do činnosti amatérských sdružení, která jsou jeho následovníky a která hrají divadelní hry, k nimž se vztahují autorská práva žalobce. Kromě toho to byl sám žalobce, kdo záležitosti spojené s výkonem autorských práv učinil předmětem veřejné debaty, neboť svůj pohled na to, jak s nimi má být nakládáno, jako první uveřejnil, čímž tzv. vstoupil do veřejného prostoru, v němž se pak odbývala jím otevřená debata o otázkách spojených s uměleckou činností jeho otce a zejména pak jeho pokračovatelů v Divadle Járy Cimrmana. Pro posouzení povahy zásahu do osobnosti žalobce je významné, že žádný z Článků se nedotýká jeho rodinných poměrů a neřeší otázky soukromé sféry, která je samozřejmě chráněna. Nelze proto dovolateli přisvědčit, že z hlediska obsahu Článků 1 a 2 je chráněn jako soukromá osoba před jakýmkoliv hodnotícím soudem. Je zřejmé, že jeho postavení v tomto ohledu sice není srovnatelné s osobami účastnými politického života či zastávajícími veřejné funkce, ani s umělci samotnými, nicméně není již ani běžnou soukromou osobou, která do veřejné sféry nevstoupila. Jeho ochrana před kritickými veřejně šířenými sděleními je tedy jednoznačně vyšší než u umělecky či dokonce politicky činných osob, není však natolik široká, aby jakýkoliv negativní komentář k jeho činnosti v uvedené sféře představoval neoprávněný zásah do jeho osobnostních práv. Takto pojatá ochrana by kolidovala se svobodou projevu, která je jedním z nejdůležitějších institutů demokratické společnosti a jednou ze základních podmínek jejího pokroku a plné realizace každého jedince. Způsob, kterým žalobce přistoupil k výkonu zděděných autorských práv, může být oprávněně předmětem veřejné debaty, a kritické reakce nejsou sankcí za výkon jemu náležejících práv, neboť tato práva samy o sobě neomezují, pouze je komentují a hodnotí.

16. Odvolací soud v souladu s těmito základními principy posuzoval střet svobody projevu (a potažmo práva na informace) s právem na ochranu osobnosti. Výroky obsažené v Článcích považoval za hodnotící soudy založené na pravdivostním základu a vyšel přitom ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, jejichž správnost nemůže být předmětem dovolacího přezkumu (§ 241a odst. 1 věta první o. s. ř.). Odvolací soud hodnotil jejich formu jako přijatelnou kritiku z úst zainteresované osoby Zdeňka Svěráka, mnohaletého kolegy a blízkého přítele žalobcova otce. Správně zohlednil, že Článek 1 napsal Zdeněk Svěrák (po němž se ostatně žalobce v tomto řízení ničeho nedomáhá) jako kritický povzdech či postěžování si veřejnosti na to, jak se žalobce jako jeden ze čtyř dědiců po výjimečné osobnosti českého divadla a filmu Ladislava Smoljaka snaží proti vůli ostatních sourozenců a Zdeňka Svěráka změnit „ducha“ původní spolupráce, ať už jde o autorská práva k dílu Járy Cimrmana, zastupování divadelními agenturami či o větší dostupnost her Divadla Járy Cimrmana veřejnosti. Sám

autor článku Zdeněk Svěrák jej označil za filipiku, tedy ostrou, vášnivou, útočnou řeč mířící na konkrétní osobu. Napadené rozhodnutí tak není v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3372/2018, ani s nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 4035/14 a sp. zn. IV. ÚS 23/05, jak namítá dovolatel. Svoboda projevu se totiž vztahuje i na informace a myšlenky, které jsou „nepříjemné, šokující či znepokojující“. V kontextu projednávané věci je třeba dospět k závěru, že výrazy „mstivý minoritní dědic“, který „poškozuje otcovo dílo“ a „poškozuje pověst“ Divadla Jára Cimrmana, jež byly použity v Článku 1, rámec přípustné kritiky vzhledem k postavení osoby žalobce ve veřejné sféře nepřekračují. Nejde o výrazy vulgární, obscénní či hrubě urážlivé, jejichž primárním cílem by bylo hanobení a zneuctění žalobce. Při zkoumání přiměřenosti zásahu je nezbytné vzít v úvahu celkový tón výroků i okolnosti případu, nelze posuzovat toliko vytržený výrok nebo větu (srov. právě nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 23/05). Obdobné pak platí i pro Článek 2, který byl pouhou reakcí redaktora na předchozí Článek 1 a který tento případ srovnával s jiným sporem spojeným se zděděnými autorskými právy umělce.

17. Dovolateli lze přisvědčit, že zejména Článek 1, jehož obsah je vyjádřením názorů Zdeňka Svěráka, musí být z hlediska dopadu a působení navenek poměřován poněkud přísněji, neboť jeho autor je osobou s velkou společenskou i odbornou autoritou, takže jím sdělené informace jsou veřejností přijímány méně kriticky a je jim přikládána zvýšená věrohodnost. Posoudil-li odvolací soud míru jisté útočnosti argumentace v rámci tzv. filipiky ve spojení s použitím sice kritických, nikoliv však vulgárních a prvoplánově dehonestujících výrazů, tak, že z požadavků na uvážlivost takto exponovaného autora nevybočuje, postupoval podle obecných principů dovozených judikaturou vyšších soudů pro daný typ sporů a žádný z jeho pečlivě formulovaných závěrů nevykazuje vady, pro které by bylo možno jeho rozhodnutí označit za věcně nesprávné.

18. Pro úplnost je vhodné doplnit, že odvolací soud vyšel ze zjištění soudu prvního stupně a jeho závěru, který není v dovolání napaden, že kritizované Články 1 a 2 nevedly k žádným zásadním negativním dopadům do osobnostní sféry žalobce, neboť jím uváděné obtíže byly vyvolány jinými okolnostmi. Konečně pak nelze přehlédnout, že dovolatel ve veřejné debatě pokračoval i po publikaci obou Článků, neboť se k nim mediálně vyjadřoval, čímž si zároveň zajistil jistou formu satisfakce, což uznává i ustálená judikatura, srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 701/2011.

19. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal, ostatně nebyly ani dovolatelem tvrzeny.

20. Jestliže tedy dovolatel namítá, že závěry odvolacího soudu jsou v rozporu se stávající judikaturou a že nebyla poskytnuta odpovídající ochrana osobnosti tomu, kdo není osobou veřejně činnou, nejsou jeho námítky důvodné. Protože je napadené rozhodnutí z pohledu uplatněných dovolacích námitek věcně správné, Nejvyšší soud dovolání v celém rozsahu podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- Výživné (exkluzivně pro předplatitele)
- Započtení pohledávek (exkluzivně pro předplatitele)
- Ušlý zisk
- Škoda vzniklá provozní činností
- Styk dítěte s osobou společensky blízkou
- Spotřebitel
- Náležitě odůvodnění jako procesní záruka (exkluzivně pro předplatitele)
- Odměna advokáta (exkluzivně pro předplatitele)